

Popularizace věd o Zemi ze zkušenosti Mezinárodního roku planety Země

V. Štědrá

Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, veronika.stedra@geology.cz

V rámci Mezinárodního roku planety Země (IYPE) a během následných let byly uskutečněny četné projekty zaměřené na propagaci geologických věd a poznatků o neživé přírodě. Z celosvětového pohledu se IYPE velmi výrazně projevil na aktivizaci afrických a asijských států vůči IUGS. Přípravné výbory těchto zemí pro IYPE se transformovaly na národní komitety pro IUGS a tím se oživila mezinárodní geologická obec. Byla ustavena organizace YES – Youth Earth Scientist, později začleněná do IUGS. Konkrétní populárně zaměřené geoturistické projekty v Evropě jako Volcano Route, Geostrada a Via Geo-Alpina v alpských zemích a rozvoj sítě geoparků přispívá ke zpřístupnění znalostí o horninách a geologických procesech ve vyspělých zemích. Také celkové vyznění 33. Mezinárodního geologického kongresu v Oslo v r. 2008, zaměřeném na urgentní globální problémy a efektivní způsob jejich řešení v interakci se světovými politickými trendy, představovalo mírou své angažovanosti vrchol několika posledních kongresů.

Základem iniciativy IYPE byly aktivity členských států a jejich koordinačních skupin. Ke konkrétním akcím IYPE patřily fotografické, literární a výtvarné soutěže, tematické a velké výstavy národních muzeí, publikace o národním geologickém dědictví, konference, olympiády, množství publikací a tematických map. Mezi počiny, které měly výrazný dopad na širší veřejnost, patřily zejména velké výstavy a instalace typu „Time Alley“ – geologická škála ve Francii, Spiegelzee – plážová expozice variací mořské

hladiny v Nizozemsku, nebo „BaseCamp“, švýcarský koncept hvězdicových geovědních expedic pro veřejnost.

V latinskoamerických zemích se během let IYPE masivně uplatnila osvěta směřující k prevenci důsledků přírodních rizik a k racionálnímu nakládání s přírodními zdroji. Příspěvkem odborných týmů je Kinematická mapa světa, geologická mapa světa „OneGeology“ a bezpočet publikací na pomezí vědy a popularizace. Maďarsko nastolilo veřejnou diskusi o vztahu geologie a náboženství. Indie vystrojila „Train of Science“, vlak zaměřený na planetu Zemi. Projekt „Africa Alive Corridors“ si získal širokou podporu v afrických zemích, v nichž se uplatnila spolupráce s IYPE mj. také díky vazbám na UNESCO programy. Funkci rutinní výuky a motivaci školních týmů byl věnován projekt „Earth-learning idea“ Velké Británie.

V domácí praxi se uplatňují akce s kreativní a fyzickou aktivitou pro děti i dospělé, jako např. sestavení nové školní sbírky přírodnin, exkurze a hry s geografickou navigací, nebo skupinová účast v soutěžích jako nadstavba výuky. Nutné je doplňkové vzdělávání učitelů v místních geologických realitách, což je úkol zatím nad rámec vzdělávacího systému. Expozice a výstavy je třeba doplnit živým výkladem. Pro pedagogy jsou lákadlem hotové učební listy nebo program pro doplnění osnov. Altruistické aktivity nadšených odborníků jsou nezbytné, vítané a naštěstí občas působí silně motivační zpětnou vazbou.

Literatura:

- Derbyshire E. ed. (2008): The International Year of the Planet Earth. – The official publication of the IYPE, UNESCO and IUGS, 146 s.
- Derbyshire E. ed. (2009): Planet Earth: Present for the future. Planet Earth Lisbon 2009. – UNESCO and IUGS, pp 94, Lisabon, Nations Park.